СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 150. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 28. червня, 1923. VOL. XXXI. No. 150. Jersey City, N. J., Thursday, June 28, 1923. THREE CENTS

КОНВЕНЦІЯ МАЙНЕРІВ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ

СКРЕНТОН, Па., 26. червня. — Нині почалася тут в Таун Гали річна конференція відділів майнерської юнії в окрузі твердого вугля. Конвенція має велике значінне з огляду на те, що вона має поставити умови, які майнери твердого вугля предложать властителям яко основу нового майнерського контракту.

Першого дня нарад конвенція не поступила поза вступні формальности з отворенням та організацією коневнції. На зїзд зявилося коло 500 делегатів з першого, семого та девятого округа юнії „Юнайтид Майн Воркерс оф Америка". Межи бесідниками, що зложили свої привіти на конвенції, був скрентонський римсько-католицький епископ Гобен, котрий заявився в своїй промові за шести-годинним днем праці в копалнях; на його думку, робітники не повинні працювати довше як 6 годин в копалнях, де їм грозять виїмкові небезпеки та де воздух наповнений часто шкідливим газом. Конвенція витала оплесками італійського юнійного провідника Рінальда Капеліні, коли сей спротивився похвалам італійського премієра Мусоліні, виголошеним Гобеном; Капеліні закинув, що Мусоліні понищив робітничі організації в Італії.

Конвенція відложила наради на другий день.

ПІДНОСЯТЬ ЗАПЛАТУ РОБІТНИКАМ

СКРЕНТОН, ПА., 26. червня. — Зелізниця Делавер, Лакована енд Вестерн оголосила підвишку робітничої заплати своїм варстатовим робітникам.

Підвишка має почати обовязувати від 1. липня. Механіки першої кляси, котрі діставали досі по 80 центів на годину, будуть побирати по 82 центи; другі кляси будуть побирати по 77, 74, 72 та 69 центів.

Організовані робітники сих варстатів страйкують ще від 1. липня 1922. року.

БУДУТЬ ЖАДАТИ ПІДВИШКИ ЗАПЛАТИ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 26. червня. — Виконавчі уряди „чотирох великих юній зелізничих", скликають на понеділок, 9. липня, до Шикаґа збори, на яких мається уложити плян предложення іменем сих юній домагання зелізницям піднести робітничу заплату зелізничої служби.

НОВА ПРОМОВА ГАРДИНҐА ЗА СВІТОВИМ СУДОМ

СОЛТ ЛЕЙК СИТІ, Юта, 26. червня. — В своїй промові, виголошеній в мормонській церкві сього міста, президент Гардинґ знова вернув до агітації за приступленням Злучених Держав до світового суду в Газі, що тепер є звязаний з Лігою Народів; він заявив, що приступлення до сього суду приверне Злученим Державам утрачені междержавні ідеали та що се буде найбільший практичний крок уперед, який Злучені Держави колинебудь зробили.

ФОРДОВІ ПРИХИЛЬНИКИ ЗБИРАЮТЬСЯ ЗАКЛАДАТИ ТРЕТУ ПАРТІЮ

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 26 .червня. — Серед так званих Дірборнських Клюбів, які всі підбиті обожанням для автомобілевого фабриканта Генрі Форда, виринув плян скликати конвенцію для основання третої партії, яка малаби виставити при найблизчих президіяльних виборах кандидатуру Форда на президента Злучених Держав.

ЗБИРАЮТЬСЯ ЛЕТІТИ ДОВКОЛА СВІТА

ВАШІНҐТОН, 26. червня. — Департамент війни, довідавшися, що англійський воєнний уряд думає вислати в воздушну подорож довкола світа двох летунів, постановив і собі зробити те саме та приказав летничому відділови вибрати двох найліпших летунів для сеї ціли та установити руту їх лету.

„ВОЄННІ" НАРАДИ „СУХИХ" ПРОВІДНИКІВ

ВЕСТЕРВИЛ, Огайо, 26. червня. — Провідники прогибіційного руху в Злучених Державах, зібрані тут на спеціяльні, „воєнні", наради для скріплення своєї агітації та примушення уряду до ще острійшого виконування прогибіційного закона, ухвалили резолюцію, в якій похвалюють промову президента Гардинґа за його промову в Денвері, в якій президент заявився за острим виконуванням прогибіції.

З привітної телеграми, післаної з нарад президентови, виходить, що прихильники прогибіції будуть при наближаючихся президіяльних виборах стояти за новим вибором Гардинґа.

КОНЕЦЬ ГОЛЯРСЬКОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 27. червня. — Страйк яких 2,000 голярів в нюйорських голярнях покінчився нині згодою, до якої причинився стейтовий департамент праці.

МАЮТЬ ВІДКРИТИ ВОЗДУШНУ ЛІНІЮ

НЮПОРТ, Ровд Айленд, 26. червня. — Завтра мається отворити лінія правильного воздушного руху межи Ню Йорком та Нюпортом.

Відриття має відбутися з великою парадою, в якій возьмуть участь не лишень всі летуни, що будуть обслугувати лінію та удержувати рух, але й вся міська влада.

ТЕЛЕФОНОВИЙ СТРАЙК В НОВІЙ АНҐЛІЇ

БОСТОН, 26. червня. — Страйк телефонових робітників в Новій Анґлії розпочався нині. Мимо пильних затрудів телефонової компанії нанятн страйколомів, страйк таки сильно підорвав телефонову службу. Найбільше пошкодив страйк великим бизнесовим містам, як Бостонови та Провиденсови.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ СВЯЩЕННИКА-ВБИЙНИКА.

В зізнаннях дальших свідків, покликаних державною прокураторією проти бувшого католицького священника Дельорма, обжалованого за вбиття свого брата в цілях забранняйого життевого обезпечення, найшлося тільки суперечностий, що державна прокураторія, аби їх розмотати, постановила дати зробити докладний модель з дому о. Дельорма, в якому скоїлося вбийство.

ЗА ПОБИТТЯ КОНЯ.

Міський суд в Ню Йорку покарав одного перекупня, що бив свого коня, котрий впав від спеки, на 25 долярів гривни. Вчинок звірського властителя так обурив прохожих, що вони випрягли лежачого на землі коня з упряжи, запрягли до воза властителя та пігнали його з возом до суду, де суддя вичитав йому лекцію та казав заплатити кару.

УТОНУВ НА ОЧАХ МАТЕРИ.

В Мористовн, Ню Джерзі, утонув в озері 20-літний Френк Бім. Сталося се на очах його матери, стоячої на березі.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЗАРОБИЛА $1,400,000.

Уряд Великої Британії заробив $1,400.000 на купівлі американських бондів Свободи. Велика Британія платила Злученим Державам 15. червня рату і процент від своєї воєнної позички. В тій цили уряд Великої Британії закупив за посередництвом банкової фірми Морґана за 70 міліонів долярів бондів Американської Позички Свободи. Бонди стояли тоді на фінансовім ринку о два центи низше від доляра. Ся ріжниця в ціні зробила для уряду Великої Британії майже півтора міліона долярів зарібку.

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ СТРІЛЯЄ УКРАЇНЦІВ НА ВОЛИНІ.

Дня 24-го ц. м. вечером луцька поліція впала на слід військового дезертира Костя Русецького. К. Русецький почав утікати, а коли двох Поляків заступило йому дорогу, він повернувся в бік одного з поліціянтів, котрий вистрілом з рушниці положив його на „геройство" поліціянта роблять тепер зі звичайного дезертира бандита, що мав при собі нібн два револьвери і бомбу, чого при ньому не було. Труп убитого лежав до 28. мая включно.

ВІТЕР РОБИТЬ ШКОДУ В ЗАХІДНІЙ КАНАДІ.

По західній Канаді повіяли сильні вітри, які наробили немало шкоди по своїй дорозі. Вітри дійшли декуди до сили цикльонів і ломили дерева та перевертали будинки. Вітер приніс декуди з собою дощ, який показався великою благодатю для ростинности.

ЯК „РЕФОРМУЮТЬ" ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКВУ?

Луцький тижневик „Українське Життя" пише: Куди не поглянемо, то бачимо, що в православній церкві потрібні якісь зміни і всюди бачимо, що якісь зміни і робляться. Українці домагаються автокефалії своєї церкви, епископи і їх поплечники в Польщі домагаються окремої православної польської церкви, на Україні і в Росії істнує „жива церква" і т. д. І є такі православні що боронять давні церковні закони, а є й такі, що йдуть за новим духом.

Хто ж правий?

Відповідь на це питанне дає свящ. села Жидичина Евген Ганджулевич. Не ладиться йому з громадянами так, що й хати на мешкання ніхто не дає. Пожив трохи у одного Поляка; посварився і цю кватиру стратив. З діяконом жити не можна, бо це булоб гірше як між псом та котом; дарма, що хата окрема тільки через сіни. І тут св. Ганджулевич прийшов до переконання, що треба внести в справи церкви зміну, якої вимагає життє. Немає де мешкати священникови, а церква на що? Бог богато місця не займає, та й сваритись не буде. І ось вже з весни св. Ганджулевич перенісся на мешкання до церкви.

Мешкає в ризниці, до якої доступ тільки через вівтар і церкву; картоплю тримає в епископській гробниці під церквою (Жидичинська церква стара, історична) а з дзвіниці зробив собі клуню. Щож, цього вимагає саме життє. Так поволі і ми перейдемо до живої церкви по нашому.

ФРАНЦУСЬКА ДЕЛЄГАЦІЯ В МОСКВІ.

До Москви виїхала на днях французька делєгація, в склад якої входять представники політичного й торговельного світа, між іншими Деверж, офіціяльний представник біржі. Делєгація має як найширші повновласти і веде акцію в цили навязання совітсько-французьких відносин політичних і торговельних. Говориться навіть про признання совітського уряду Францією.

З ПОЛІТИЧНИХ БАЛАЧОК ПРО ДОЛЮ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЧИНИ.

З Варшави повідомляють, що уступивший польський міністер заграничних справ Скршинський недавно перед для заграничних справ варшавського сойму, на інтерпеляцію одного посла, що рішенне аліянтської ради амбасадорів у справі Східної Галичини, яким признано лише суверенність Польщі над Східною Галичиною а не приналежність Східної Галичини до Польщі, не є вже остаточне. Протести правительства Петрушевича, Литви і радянської України будуть полагоджені остаточно на Лізі Народів дня 3. вересня с. р.

Варшавські газети завважують до сього, що Англія приготовляє проект далекойдучог автономії (із самостійним соймом, який вибирає собі міністрів і генерального губернатора.

Вшехпольська газета „Ржечпосполіта" каже, що Українці Галичини, Волині, Холмщини і Полісся ще не покинули свого непримиримого становища.

НОВИЙ ҐРУНТОВИЙ ПОДАТОК В ПОЛЬЩІ.

На останньому засіданню польського сойму ухвалено підвисшення ґрунтового податку на 100 відсотків, та у виїмкових випадках на 150 процент, з того 50 проц. на користь установ самоурядування. У дискусії в справі подаятку забирав між іншими голос український посол з Волині Приступа, який домагався, щоби підвишка податкової тарифи на „кресах" виносила тільки 50 проц. з огляду на знищення і шкоди, які потерпіли „креси" підчас війни. Внесенне посла Приступи відкинуто. Ухвалено резолюцію про вирівнанне ріжниць в клясифікації ґрунтів у Східній Галичині на користь малоземельних і про деякі податкові полекші у б. прифронтовій смузі. Внесенне про зниженне ґрунтових податків для малоземельних відкинуто.

ТЕМПЕРАТУРА ТІЛА.

Температура тіла у здорового чоловіка виносить 36.8 — 37.6 степенів цельзія. Нормальні температури є: у коня 37.7—37.9, корови 38.6—389, собаки 37.9—38.8, кріліка 39.9 кита 36.5—369, качки 42.1 — 43.6, гуски 41.7, голуба 40.9, ластівки 44, велики черепахи мають оден степень понад температуру води, в котрій живуть.

ЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

АНГЛІЙСЬКЕ РОБІТНИЦТВО ВІДКИНУЛО КОМУНІСТІВ МАЙЖЕ З МІЛІОНАМИ ГОЛОСІВ

ЛОНДОН, 26. червня. — Нині отворено тут 23-тю річну конференцію англійської Партії Праці під проводом соціялістичного писменника посла Сидні Вебба.

Нині відбулось голосоване над справою принятта англійських комуністів до Партії Праці. В голосованню внесенне відкинено 2,880,000 управненими голосами проти 366,000 голосів.

АНГЛІЯ ПОБІЛЬШУЄ СВОЮ ВОЗДУХОПЛАВНУ СИЛУ

ЛОНДОН, 26. червня.—Британський премієр Стенлі Болдвин представив нині в палаті громад плян побільшення британських воздухоплавних сил.

Після того пляну має бути доданих 34 шкадрони до теперішньої воздухоплавної сили Великої Британії.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ХОЧЕ ПРИЇХАТИ ДО АМЕРИКИ

ЛОНДОН, 26. червня. — Бувший британський премієр Лойд Джордж заявив, що він сподівається, що зможе виїхати до Злучених Держав і Канади в жовтні с. р. на кілька виступів з лекціями.

ГОДЯТЬСЯ КОШТОМ ДРУГИХ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 26. червня. — Аліянти погодились на близко-східній конференції з Турками в найважніших справах.

Вони признали Туреччині болгарське місто Карагач, яке були прирекли Болгарії для її доступу до Еґейського моря.

Також приняли аліянти французько-турецьку умову з Анґори, яка управильнює сирійську границю, і умову щодо нафтового округа Мосула, покищо на 9 місяців.

У Фінансовому договорі аліянтів з Турками одержали концесії також Бельгія, Портуґалія і Чехо-Словаччина.

НІМЦІ КИДАЮТЬ БОМБИ НА ЗЕЛІЗНИЦІ

ВІЗБАДЕН, Німеччина, 26. червня. — Нині кинули Німці бомбу на тутешній зелізничій стації, де ждало богато Німців на поїзд, ведений Французами.

Бомба ранила кілька осіб і наробила богато шкоди.

Метою того замаху було відстрашити Німців від їзджения зелізницями під французькою контролею.

НІМЦІ СТРОГО КАРАЮТЬ ЗА КРАДІЖ ЛИСТІВ

МІНХЕН, Баварія, Німеччина, 26. червня. Тут засуджено головного почтового інспектора Пфафрінґера на 6 літ вязниці за крадіж долярів з американських листів до своякїв і знакомих в Баварії.

НІМЕЦЬКИЙ НАФТОВИЙ ТРОСТ

БЕРЛІН, 24. червня. — Підприємство німецького промислового магната Ґуґа Стіннеса основувало новий нафтовий трост з капіталом 100,000,000 золотих марок.

До тросту вже пристали копальняні заводи Рібека.

ІТАЛІЙСЬКІ ПАПЕРОВІ ГРОШІ ПАДУТЬ

РИМ, 24. червня. — В Римі звертає особливу увагу публики спадок ліри на тутешній буржі, а рівночасно підвишка цін хліба і поживи.

Вгадують, що се заповідь нових політичних подій в Італії.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ В ГОСТЯХ У ВАРШАВІ

ВАРШАВА, 25. червня. — Сюди приїхав у гостину румунський король Фердинанд з жінкою.

Його привитав теперішний „начельнік" Польщі Станіслав Войцеховський і бувший „начельнік" Юзеф Пілсудський.

ЗІЙШОВ З УМА ІЗЗА БОЛЬШЕВИЦЬКИХ МУК

РИҐА, столиця Латвії, 25. червня. — З Москви повідомляють, що бувший патріярх російської православної церкви Тихон зійшов з ума, наслідком тяжких мук і тортур, які завдавали йому большевики у вязниці, щоби змусити його, аби підписав писмо, що він признає большевицький комісарський „уряд" і буде йому повинуватись.

КАЖУТЬ, ЩО РОСІЙСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ПАТРІЯРХ ТИХОН ПОМЕР В ТЮРМІ

РИҐА, столиця Латвії, 26. червня. — Приватні вісти з Москви доносять, що православний патріярх Тихон помер в Москві ще дня 16. с. м.

Він мав померти з отроєння, але большевики бояться подавати се до відома, щоб не викликувати ворожого настрою проти себе.

Інші вісти подають, що Тихон живе, та що він підписав заяву льояльности большевицькому урядови і він його випустив на волю.

АМЕРИКАНКА В ШПИТАЛІ В ЯПОНІЇ

ТОКІО, столиця Японії, 26. червня. — Тут занедужала і лежить в шпиталі визначна провідниця жіночого руху в Америці, панна Джейн Еддемс з Шикаго.

Побоюються, що вона має рака.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ, КОТРІ ВИЇХАЛИ НА ОСТРОВ КУБУ, МОЖУТЬ ЇХАТИ ДО КАНАДИ.

Канадійська часопись „Український Голос" повідомляє:

Канадійський іміграційний уряд довідався, що на острові Кубі находиться півтора тисячі Українців-імігрантів, які там не можуть найти ніякого заняття. Іміграційний уряд просить нас, повідомити всіх інтересованих, специяльно тих, яких своявки находяться на Кубі, що канадійські іміграційні урядники впустять до Канади тих українських імігрантів на Кубі, які бажають приїхати до Канади, аби працювати на фармах або поселитись на фармі.

* * *

До сього завважимо, що нас повідомляють з Гавани, столиці Куби (Кюби), що туди за намовою корабельних агентів виїхало з Галичини 3,000 (ТРИ ТИСЯЧІ) Українців, в надії, що відтам вони легко дістануться до Злучених Держав (так їм обіцювали ті агенти).

Всі вони живуть в Гавані (**Havana, Cuba**), де дуже бідують, бо не можуть найти жадного заробітку. Ніхто з них не знає еспанської мови, аби бодай міг порозумітися з кубанською владою.

Деякі з них одержують грошеву поміч від знакомих і рідні в Злучених Державах і в Канаді, але решта загибає в крайному голоді і нужді.

Ніхто сими нещасними нашими земляками досі не заопікувався, а тимчасом всякі агенти і на Кубі їх визискують. Обіцюють їм за 500 долярів від особи добути кубанське горожанство, щоб вони яко Кубанці могли легко дістатись до Америки (Куба се незалежна република, але є під свого рода опікою Злучених Держав і остає з ними в близких приязних зносинах). Інші знова обіцюють їм, що за 300 до 500 долярів перевезуть їх до Флориди (ломлячи приписи американських іміграційних законів). Одиниці на се лакомляться і (позичивши гроші в знакомих в Америці) витрачують їх намарне, бо з плянів тих агентів ніщо не виходить.

А прецінь американські Українці могли би якось тими бездольними нашими братами і сестрами заопікуватись.

Може влада у Вашингтоні ПРИ ВІДНОВЛЕННЮ ІМІҐРАЦІЇ ДНЯ 7-ОГО ЛИПНЯ с. р. дала би ПЕРШЕНСТВО ТИМ 3,000 ГАЛИЧАНАМ ДІСТАТИСЬ ДО АМЕРИКИ, а ні, так можеб їм усім помогти дістатись до Канади.

Але покищо американські Українці для сеї справи нічого не зробили. Навіть не вислали одного чоловіка, аби на місці в Гавані, на Кубі, розглянувся в ситуації і навязав зносини між тими скитальцями і американськими Українцями. Се ще можна зробити і тепер. Кождий американський горожанин може безпечно поїхати на Кубу (зелізницею до полудневої Флориди; около 2 дні їзди, 50 дол. тикет; а з Флориди моторовим судном до Гавани, 6 до 8 годин їзди).

А пора вже найвисша щось для сеї справи зробити, бо сором буде великий, як забудемо в недолі 3,000 наших братів і сестер, котрі пропадають з голоду далеко від рідної землі, а тільки два дні їзди від Ню Йорку.

РОЗПУЧЛИВИЙ СТАН НАШИХ ШКІЛ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Коли в 1911 р. на 4,313 всіх у Східній Галичині шкіл було чинних 4,130 а нечинних 170, то в 1920/21 на число 4,994 всіх шкіл є чинних 4,360, а нечинних 634.

В 1911/12 році усіх українських шкіл було 2,612, а в 1920/21 їх вже тільки 1,930, отже зменьшилася їх скількість о 682.

У томусамому часі стан польських шкіл з 1,537 піднісся на 1,872, отже скількість польських шкіл зросла о 335.

В 1911 р. побирало науку в польських школах 150,000 дітий, а в 1920 ся цифра зросла на 600,000.

Ті школи, які ще лишились українськими, чекають із жахом, коли їх перемінять на польські.

Ще гірше представляється справа із середніми школами. Тому галицьким Українцям нічого не лишається, як самих себе оподаткувати й закладати всюди приватні народні школи, а замісць ґімназій та реальних шкіл — фахові приватні школи.

У сих школах, які називаються ще українськими, заборонено вчити української історії, ґеоґрафії, а підручники укладають в польському дусі.

Одинокий засіб оборони — се ПРИВАТНІ ШКОЛИ, які мусять бути заложені в кождому селі і місті нашої країни.

УКРАЇНСЬКЕ ЖНИВО В АМЕРИЦІ

Українці в Злучених Державах переведуть добре сьогорічне жниво, коли зберуть в літі бодай 2,000 нових членів, старших і малолітних, для своєї орґанізації Українського Народного Союза.

Літо мине і спека мине, але доробок для У. Н. Союза останеться і на холодну осінь та на студену зиму, для добра всіх членів й усього народу.

Тож до діла всі як один, тямлячи стару правду: Один за всіх, всі за одного!

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНҐРЕС.

Постанова Холмського народного зїзду. — Постава „Діла". — Необхідні поправки. — Чому мовчить Америка?

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Нарешті!

Мусіло пройти аж два з половиною місяці, заки піднесена нами на сторінках „Свободи" думка про необхідність скликання Українського Національного Конґресу викликала належний відгук і перетворилась у щось реальне. Але як добре зерно, кинуте в мягку землю, не гине й не пропадає, а по якімось часі дає парости, так і добра думка, подана під розвагу свідого громадянства, прищеплюється й перетворюється в діло. Тільки зерно мусить у землі вилежатись, а добра думка мусить увійти в загальну свідомість. А на це треба часу.

Як памятають читачі, ми в кореспонденціях „Нова тактика" й „Галицько-Володимирська Держава" („Свобода", чч. 91 і 93 за цей рік) досить докладно й вичерпуючо вияснили конечну потребу скликання Українського Національного Конґресу. Лише ми тоді говорили про всенаціональний **Галицько-український** конґрес, а нині мова йде вже про конґрес **Західно-український,** себто такий, що відбивав би думки й настрої не тільки галицько-української людности, але **цілої** української людности Західної України, розуміючи під цим людність Сх. Галичини, Волині, Холмщини, Підляша й Полісся.

Цю думку в цілком конкретній формі підніс **Холмський народний зїзд** у своїй резолюції в справі політичного моменту. На жаль, я ще не маю докладного звіту про цей зїзд, але стільки є відомо, що одна з точок тої політичної резолюції вказує на **необхідність скликання національного конґресу західних українських земель в інтересах переведення фактичного обєднання українського населення по цей бік ризької лінії.**

Бувають думки, які носяться в повітрі. Коли-б цеї думки не висловив Холмський зїзд, то рано чи пізно її мусів би висловити якийнебудь инший репрезентаційний український орган. Властиво цю думку мусів би в першу чергу висловити зїзд Трудової партії, що відбувся дня 21. травня у Львові. Очевидно, випадкові причини стали тому на перешкоді. Але з тим більшим співчуттям вітає нині орган Трудової партії „Діло" цю слушну резолюцію Холмського зїзду. Не в тім сила, хто перший сказав добре слово, а в тім, що це слово є нарешті сказане.

„Справа, порушена холмським зїздом, — пише „Діло", — безумовно тепер є на часі й відповідає потребам і вимогам нашої теперішньої ситуації. Національний конґрес був би першим реальним кроком у напрямі переведення покищо плятонічних побажань і постанов про створенне одноцілого українського фронту. Він привів би до ясного й виразного формулювання нашої спільної лінії в обсягу наших сучасних національно-політичних завдань. Дав би він можливість створити единий керуючий національно-політичний орґан по цей бік ризької лінії".

Устами „Діла" говорить найбільша українська політична партія у Східній Галичині, партія Трудова. Ще не висловились у цій справі инші галицько-українські партії, а також українська Волинь ще не сказала свого слова. Та не може бути сумніву, що в найблизчім часі пролунають і ці бракуючі голоси, як не може бути сумніву, що всі ті голоси будуть однодушні й подібні до вже відомих.

Таким чином, думка краю, думка цілої Західної України, в справі скликання конґресу стоїть перед нами в досить виразній і викристалізованій формі. Конґрес має бути скликаний **у краю** при участи правних заступників українських земель Холмщини, Підляша, Полісся, Волині та Східної Галичини.

Підкресленне слів „у краю" не є випадкове. „Діло" говорить про **зовнішні** трудноші, які можуть тут стрінутись. „Розуміється, — каже воно, — дуже можливо, що скликанне українського національного конґресу стрінеться з перепонами з боку польської влади. Хієнсько-Пястівський кабінет ужиє всіх заходів для того, щоб не допустити до виявлення спільної волі всіх українських земель".

Уваги цілком слушні. Скликанне конґресу стрінеться не тільки з перепонами, але з перепонами **непереможними.** „Хієнсько-Пястівський кабінет" певнійше всього до скликання зїзду **не допустить,** бо найбільше він боїться взаїмного порозуміння й тісного обєднання тих 7 міліонів Українців, що живуть під його владою. А коли й допустить, то програму конґресу буде так обкраяно, а наради відбуватимуться в атмосфері такого поліційного терору, що буде не конґрес, а лише мізерна пародія.

Але тут ще істнують далеко поважнійші трудноші **внутрішні, засадничі.** Коли конґрес скликається для „фактичного обєднання українського населення по цей бік ризької лінії", — а инакшої мети він не може мати, — то рішучо не можна скидати тут з рахунку ті українські елєменти, що вільно чи невільно живуть **поза межами краю.** Це в першій мірі наша **еміґрація европейська** й наша **іміґрація американська.**

Ніхто не посягає на суверенність краю, на його верховне право рішати власною волею про свою долю, програму й тактику. Але **в інтересах самого краю** лежить додержуванне як найтіснійшого контакту з тими українськими силами, що живуть поза його межами. Можуть бути **дві тактики,** одна краєва та одна закордонна, залежно від неоднаковости реальних обставин. Але конче мусить бути **одна програма, одна національна мета.** Без того обидва чинники будуть ослаблені, а то й цілком безсилі.

Край має великі **моральні зобовязання** перед своїми дітьми ізгоями. Галицька українська армія проливала свою кров, галицький уряд оддавав свої сили, галицька американська Україна подавала свою моральну й матеріяльну поміч у дотеперішній боротьбі за визволенне Західної України. — Виріктися цих своїх спільників і союзників, які можуть і повинні придатись також і в дальшій **неминучій** боротьбі, край не повинен і не може. Тісний контакт з цими силами, як сказано, лежить в інтересі самого краю, як лежить в інтересі кождого воюючого найтіснійший звязок між фронтом і запіллем, між активними вояками та резервою.

Тому ми з самого початку були й нині є тої думки, що національний український конґрес, про необхідність якого тепер заговорив і край, мусить відбутись **поза межами краю.** Це для того, щоб у нім могли взяти участь і представники закордонних синів Західної України. Практично це краще, бо польська влада однаково не допустить до скликання конґресу в межах краю, а коли допустить, то подбає про те, щоб він не мав ніякого значіння. А засадничо це краще, бо звяже в одну нерозривну цілість наш фронт з його запіллем, наших активних бойців з їх резервою.

Закордонний конґрес також стрінеться з трудноцами. Переведенне виборів у краю, поїздка делеґатів закордон, їх поворот додому, неминучі потім репресії й переслідування — це все вимагати-ме великого напруження сил і не аби яких жертв. Але це все трудноші практичного характеру. Зате під оглядом національним і політичним такий конґрес відограє таку величезну ролю й займе в історії Західної України таке почесне місце, що всі понесені жертви покажуться незначними й навіть легкими.

Висловлені тут думки відбивають настрій не поодиноких осіб, а **ширших кругів західно-української еміґрації в Европі.** Як сама думка про необхідність скликання конґресу була тут думкою більше-менше загальною, так і думка, що **конґрес необхідно скликати закордоном, і то в інтересах самого краю** — поділяється тут загально.

Конче треба побажати, щоб у цій пекучій справі висловилась також українська Америка своїми власними устами. Доки справа була ще в зарідковім стані, можна було вичікувати, що про це скажуть инші. Але тепер край вже висловився, й скликанне конґресу, можна сподіватись, вже не за горами.

Що-ж думає про це Америка?

Берлін, 12. червня. **Радянин.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЩЕ РАЗ РЕБЯТА НЕ МОЖУТЬ ЗРОЗУМІТИ

В большевицьких ґазетах кинулися дзвонити на лярум. Нова зрада України! Прокляті націоналісти знова продали Україну за миску сочевиці! Українські фашисти, чи пак там куклакс-кленовці, чи пак там які другі українські буржуї обілися охлапів, за які продали з Америки цілу Україну західно-европейським буржуям чи там західно-европейському капіталови, як се кажеться на пролетарському жаргоні змосковщених Юрків, що своєї мови цураються та по чужому цвенькати вчуться.

Хочете мати докази нате, що продали? Просимо. Наші пролетарі ума мають сі докази готові. Простісінько з іґли вийшли, чи там просто з Москви привезені, разом з тим диямеником, за котрий видається світло для українського пролетаріяту. Доказ сей лежить в ось чому: що українські націоналісти продали українські богацтва за миску сочевиці західно-европейському капіталови, доказ є в тому, що вони не продали сих богацтв Москві. Якби українські націоналісти чи там українські фашисти, чи як їм там на імя, були продали Украіну Москві та станули разом з нанятими Москвою ребятами відати на всіх ворогів Укра..., ні (пардон) Москви, тодіб кождий знав, що вони України західно-европейському капіталови не продали. Бо деж можна ту саму річ два рази продавати? Колиж вони, ті кляті українські націоналісти, від Москви 30 серебренників не взяли, то се знак, що вони їх мусіли взяти від західно-европейського капіталу...

Чиж не ясний се доказ?

Певна річ, доказ мігби мати для декого деяку недостачу. Приміром, (для приміру лишень) дехто з мозком, не зовсім затабаченим московською табакою, мігби запитати: Чи з того, що українські націоналісти не продалися Москві, вже виходить, що вони продалися західно-европейському капіталови? Але такого чоловіка слухати не треба, бо його видимо збаламутили якісь буржуазні наймити, навчивши його засад здорового думання та тим подібних штучок, придуманих капіталом та февдалізмом.

Такий чоловік не знає одного, а саме того, що всякий поважний народний провідник мусить кудись продатися. З огляду на те, що на полудне від України є море, він не може продатися на полудни. Лишається йому лишень три части світа. Але й тут його недоля тяжка спіткала, бо на північи та сама сила (ті самі купці), що на сході, себто Москалі, а на заході, хоч купців богато, та всі вони держать спілку, яка по пролєтарськи зветься гнилий захід, або західно-европейський капітал. Ось так наша українська інтелігентна сила може продатися властиво лишень на два боки: або Москві або Заходови. Коли він продасться на заході, то се зветься по большевицьки та по московськи, що він продався гнилому заходови, що через се Україна буде зруйнована. Колиж він продасться на сході, то се зветься по московськи або по большевицьки, що він продався сонцю золотому, що він дивиться на схід сонця, що він дивиться в будучність, бо на сході сонце, а сонце се будучність, а будучність се сонце, а на заході сонця нема, бо там болото.

Отже тут все ясно. Ясно, як в болоті.

Мігби ще найтися межи Українцями якийсь чоловік, який мігби спитати: Чи справді то так мусить бути? Чи справді кождий Українець мусить продаватися на схід або на захід, як се кажуть ті, що продалися на схід?

Думаете, що большевики, які вже продалися на схід, не потрафлять відповісти на такі питання? Го-го. Хиба ви їх не знаєте? Вони потрафлять відповісти на кожде питанне. Вони розвязують всяку справу, чи її знають, чи її не знають. А на се в них відповідь готова: Чому чоловік вбиває свого батька? (Вони, бачите, большевицьким звичаєм відповідають завдаючи нове питанне) Відповідь: чоловік вбиває батька, як його мати вже небіжка...

Нема то як большевицький розум, в Москві купований, чи там присланий з тим дияментом, за котрий видається шматки, що вчуть людий дивитися на сонце сходу.

Іван Непроданий.

ПРОТИ НЕПРАВДИ

Довідуемося, що Президент Української Національної Ради Східної Галичини вніс такий протест до всіх компетентних міжнародніх чинників:

Дня 17. мая с. р. відповідав англійський міністер для закордонних справ лорд Керзон в палаті лордів, на інтерпеляцію у справі узнання східних границь Польщі. При сій нагоді заявив міністер лорд Кірзон, що правительства держав антанти приймили рішенне Конференції Амбасадорів з 14. марта с. р., котрим приділено Східну Галичину до Польщі та додав до сього, що рапорти, одержані від англійських дипльоматичних представників у Польщі, потверджують, мовби повисше залагодженне справи східних границь Польщі приймили прихильно обі інтересовані сторони, як також, начеб запанував повний спокій в тій части Европи, де ще недавно був поризонт затемнений.

Отсі останні вискази, піднесені прилюдно в англійській палаті лордів, є незгідні з дійсним станом справи та можуть впровадити у блуд ті міжнародні чинники, що інтересуються справою Східної Галичини, як також справою мира на найблизшім Сході Европи. Тому уважаємо нашим обовязком рішучо спростувати згадані вискази та ствердити, що українське населенне Східної Галичини як значна переважаюча більшість і найбільше інтересована сторона ніколи не годилося і тепер не годиться та ніколи не погодиться на прилученне Східної Галичини до Польщі, але завсе домагалося і домагається в імя національної справедливости і права самовизначення: незалежної Галицької Держави.

Отсе піднесено виразно у протесті Президії Української Національної Ради Східної Галичини з дати: Париж, 15. марта с. р., внесенім проти рішення Конференції Амбасадорів з 14. марта с. р., — про що повинен був знати п. міністер Керзон.

А коли до Львова прийшла вість про прилученне Східної Галичини до Польщі рішеннєм Конференції Амбасадорів з 14. марта с. р., то зараз у дні 18. марта с. р. відбулася у Львові на площі св. Юра велика українська демонстрація при участи кількадесятьтисяч осіб, що зложили тут прилюдну присягу: „Ми, український нарід, клянемося, що ніколи не погодимося на пановanne Польщі над нами й кожду нагоду використаємо, щоб ненависне нам ярмо неволі зі себе скинути, та злучитися з цілим великим українським народом в одній, незалежній, соборній державі". Та про се повинні би знати англійські доплоьматичні представники в Польщі.

Відтак зібралася дня 21. марта с. р. повна Українська Національна Рада у Львові та, протестуючи проти рішення Конференції Амбасадорів з 14. марта с. р., заявила, що український нарід на таке безправство ніколи не погодиться і в обороні своєї державности не понехає безоглядної боротьби. І отсей протест подано до відома головних держав антанти.

Та не тільки у краю, але й за кордоном перебуваючі представники українських політичних і культурних орґанізацій, як у Відні, Празі й Берліні, та в Зєдинених Державах Америки, Канади і Бразилії запротестували проти рішення Конференції Амбасадорів з 14. марта с. р., яким признано суверенність Польщі над Східною Галичиною і иншими західними українськими землями: Волинню, Підляшем, Холмщиною і Поліссем. Отсі протести дійшли до відома представників головних держав антанти.

А так само мусить нас уражувати нічим неузасаднене висказуванне, мовби на найблизшім Сході Европи запанував тепер супокій, бо рішенне Конференції Амбасадорів з 14-го марта с. р. зовсім не є переведене в діло й остає мертвою буквою, так як у Східній Галичині триває далі стан військової окупації, а українське населенне не знає про ніякі ґарантії, що малиб забезпечувати державно правні відносини горожан західно-українських земель і тому горизонт невдоволення сімох міліонів українського народу, поневоленого Польщею, ще більш затемнюється, як отсе представлено між иншим в меморіялі Міжпартійної Ради у Львові, внесенім сього місяця до Ліґи Націй в Женеві. Як трактується українських горожан зі сторони польської суверенности, доказують такі акти самоволі, як: безправне арештуванне посла з Волині п. Марка Луцкевича; заборона політичних нарад Українців у Львові, та взагалі на цілій території Східної Галичини; арештуванне Українців з приводу приїзду французького маршала Фоша до Львова; тероризуванне українського духовенства; переслідуванне української преси та всякого свобідного життя...

Тому український нарід ніколи не погодиться з пануваннєм Польщі та домагається своєї незалежної держави й далі за неї бореться.

Отсе зволять приймити до відома всі міжнародні чинники, що інтересуються справою мира на найблизшім Сході Европи.

Матвій Костишин.

ПЛУГАТОР

Присвята Богданови Лепкому.

Нависли хмари, закрили сонце,
Сумує-плаче весь небосклін,
Птички замовкли в дрімучім гаю,
Не гомонить вже голосний дзвін.

Лиш десь під гаєм глупатор оре,
Землю з руїнів в скиби кладе,
Чересло крає бурян порослий,
Самий втомився, ледви іде.

Оре сердега страшну руїну.
Не зерно сіє: А сльози він
На ниву сіє, щоб виростали
І подали корм в неволи всім.

Сіє він сльози, потом зливає,
Щоб росли буйно як густий ліс,
Коли повіє вітер від сходу,
Щоб по всім світу сльози розніс.

Він не лякаєсь страшної бурі,
Що кругом вне, реве, гуде,
І градом сипле; він утомлений
З отвертим серцем вперед іде.

Ори же батьку!... Ори кобзарю!...
Сій рясні сльози, нехай ростуть.
Їх позбирають брати в неволі
І тихим словом тебе спімнуть.

Джемейка, Н. Й., 24. червня, 1923.

О ПОМІЧ УКРАЇНСЬКІЙ ПИСМЕННИЦІ ОЛЬЗІ КОБИЛЯНСЬКІЙ

З Европи пишуть нам, що славна українська писменниця з Буковини, Ольга Кобилянська тепер у великій потребі і потребує помочі.

Вона через воєнні злидні занепала на здоровлю і в додатку попала у велику біду.

Вже другий рік хорує. Лікарі поручили їй лічитись в купелевих місцях, але вона не має з чого жити, а не то лічитись.

Тому поклонники її таланту просять братів і сестер в Америці, щоб їй негайно помогли, аби ще сього літа могла виїхати на лічення. Суми великої не треба, але як кілька орґанізацій і товариство вишлють їй по 10 до 20 долярів, так вона зможе виїхати на лічення і далі працювати для українського писменства.

Її адреса така:

Frau Olga Kobylanska,
Baltinestergasse 11, a.
Czernowitz, Bukovina, Romania.

МОЛИТВА

Я чув таку молитву:

— Боже, тай мені високий лет. Не горобчика, що вразливий на кождий подув вітру і що перед кождою бурею ховається під стріху — а дай мені високий лет орла, що з бурею йде в заводи!

— І прошу тебе, Боже, дай мені кріпку грудь. Не таку із глини, що всякає в себе кожду й найменшу каплиночку води, всякає й сама розмакається — а дай мені грудь кріпку, як скеля над берегом моря. Кріпкі филі розбурханого, розгніваного моря бють громами об неї, а вона стоїть супокійна, струсне із себе теч і далі могутня, сильна супокійна.

— І мені дай, Боже, той супокій і ту кріпость, щоб я струснув із себе тяжке лихоліттє, що впало на нашу Україну. Щоби моя грудь була недобита для обману, ложі, підлоти, й перекупства, а стояла могутня й горда й чиста, як надморська скеля.

— І дай мені, Боже, охоту до праці й запал; який має поет у хвилі творення і дай мені пильність і витревалість маленької мурашки й точність і силу електричної машини.

— Вщіпи се все в мою грудь і в грудь кождого із нас. Тоді, о тоді я вірю, що визнає нас світ, — бо найперше визнаємо ми себе самі!

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

САВТ БРУКЛИН, Н. Й. Укр. Братство св. о. Николая, від. 293 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 10. годині рано в гали каплиці під ч. 157—18-та ул., дня 1. липня. На порядку нарад справозданнє членів комісії контрольної і инші важні справи. Неявившийся член заплатить 1 дол кари, а урядник 2 дол. — С. Ниґрич, предс.; Г. Чопойдало, секр.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Даремні надії на Панацею.

(З канадійського „Укр. Слова").

Застановлялися колись люде, тай тепер ще деякі над тим застановляються, якбито видумати такий лік, що бувби добрий на всі недуги, які тільки є. Певна річ — з таким ліком булаби вигода; не потрібноби було тоді ні лікарів, ні аптик, бо в кождій хаті бувби завсігди і лікар і аптика в виді фляшки, чи банки сего чудесного ліку.

Вже і імя придумано для того невидуманого чудесного ліку; називають його грецьким словом „панацея", тобто лік на всі недуги.

Імя придумано, але ліку не придумано. Ніхто розумний нині не вірить, що такий лік можна придумати. Наука медицини зовсім певно доказала, що дуже часто лік, який помагає на одну недугу, може спричинити смерть, коли ужиється його підчас иншої недуги. Тимсамим про панацею не може бути й мови. І як хто нині говорить, що він придумав панацею, то вже без дальшої дискусії вважають його за звичайного обманця.

Даремна є надія на панацею у недугах поодиноких людей. Так само даремна є надія на панацею у випадках, які можнаби називати недугами націй.

Нація є під многими зглядами подібна до організму живої людини. Наука доказала, що людське тіло (так само і тіло звірини) се властиво спілка міліонів окремих животин, званих клітинами. Клітини живуть разом на те, аби собі взаїмно помагати. Се спілка для піддержування свого життя. І се незвичайно інтересна спілка. Вона є така тісна, що міліони окремих клітин творять разом цілість. До спілки належуть клітини з відмінними прикметами і відмінними уподобаннями. Вони ділять між себе роботу і при тім поділі не все відбувається по рівности і по справедливости. Одні клітини роблять одну роботу, другі иншу; одні важнійшу, другі менше важну; одні легку, другі тяжшу; одні такби сказати, почесну, другі — брудну і непочесну. Однакож всі вони є для себе взаїмно потрібні. І не однакове щастя мають усі клітини. Деякі є вічно наражені на небезпеку, инші є розмірно безпечні. Не досить того. В тілі без перестанку провадиться боротьба. Одні клітини відновлюють тіло, другі його нищать. Коли ті дві сили є відповідно зрівноважені, говориться, що тіло є здорове. Колиж рівновага між силами захитається, тоді тіло є хоре. А при надмірній перевазі одних сил над другими приходить—смерть цілого тіла. Людське тіло се свого рода нація в зменшенню. І тому в науці уживається для него назви — орґанізм. Се дивна і чудна орґанізація клітин.

Недуга в людськім орґанізмі — се ослаблення якоїсь групи клітин і рівночасне надмірне скріплення якоїсь иншої групи клітин. Отже на недугу ліком є те, що може допровадити до привернення рівноваги у відносинах між клітинами. Лік або мусить скріпити ослаблені клітини, або мусить вбити деякі надмірно сильні клітини. Або-або. Посередної дороги нема. Нема ліку, який би рівночасно міг бути добрим для обох противних сторін. Иншими словами — нема і не може бути панацеї.

Як орґанізм складається з клітин, так нація складається з людей. Нація — се велика спілка людей для піддержування свого життя. Люде гуртуються у націю, аби собі взаїмно помагати і себе боронити. І для сего вони ділять між себе роботу. Одні роблять одно, инші друге; робота роботі нерівна, але всі ті ріжні роботи є для існовання нації потрібні. І в нації провадиться звичайно боротьба між ріжними її складовими частями. І як в орґанізмі захитання рівноваги між клітинами називається недугою, так само недугою є захитання рівноваги між ріжними ґрупами членів одної нації. Але як на недуги орґанізму нема панацеї, так само нема панацеї і на недуги нації. На всяку недугу нації треба шукати відмінного ліку і вжиття невідповідного ліку, який замісць усунути недугу збільшить її, може допровадити до смерти нації, так само як допроваджує до смерти невідповідний лік для орґанізму.

Із сего повинні здавати собі справу всі люде, що бажають добра своїй нації, тобто тій великій громаді людей, з якими життя їх вяжеться. Бо признати треба, що коли в панацею в медичнім життю мало хто нині вірить, то є ще богато навіть позірно зовсім розумних людей, для яких віра в панацею на недуги нації становить увесь змисл життя.

Нам приходиться кождого дня стрічатись з поглядами, що ось та або инша панацея вилічить усі недомагання нашої нації, або й цілого людства. Так пр. сильно розголошено послідними літами панацею, яку називають комунізмом. Пять літ тому сумніватися в успішність сеї панацеї було в очах її поклонників гріхом неспасенним. Практика показала, що комуністична панацея не варта була нюха табаки. І самі ті, що вважали комунізм за панацею, затирають тепер всякі сліди за ним і запроваджують горячково старий тисячі раз ними проклятий капіталізм. Натомісць розголошують нову панацею— світову революцію, яка остаточно малаби скінчитися знов таки пробою заведення комунізму вже у всіх державах світа нараз. Та чи світ буде такий дурний, аби пробувати на більшу скалю того, що так скандально не вдалося на меншу скалю, про те треба дуже сумніватися.

Побіч панацей комунізму і всесвітної революції у нас дуже часто доходить до степеня панацеї також клич „орґанізація". Орґанізація безусловно є потрібна, а специяльно потрібна такому незорґанізованому народови, як наш. Але не треба сподіватися від орґанізації неможливим річей. Орґанізація може богато зробити, але не може зробити всього, що хто тільки собі задумає. Щоби орґанізація могла щось доброго зробити, треба передовсім, аби члени орґанізації розуміли, що є можливе а що неможливе. Бо як не будуть здавати собі з того справи, то найскорше зроблять своєю орґанізацією шкоду своїй власній суспільности, а тимсамим і собі. Отсе сталося в Росії, де нерозумне намагання запровадити неможливий комунізм потягнуло за собою спинення промислового руху і спинення засівання збіжа зі слідуючим при найблизшій посусі голодом, від якого погинули міліони якраз тих, яким комунізм ніби мав помогти. Орґанізація лише тоді може щось дійсно доброго зробити, коли зорґанізовані є люде освічені, або коли люде, орґанізуючись, рівночасно вчаться і добре розуміють, до чого йдуть.

Остаточно чимсь в роді панацеї являється для многих Українців сама близше неозначена „політика". Мовляв, інтересуймося політикою, а буде нам певно добре. Се рівнож нічим неузасаднена надія. Певна річ, політикою інтересуватися треба, а тоді можна оминути не одно з лих, які терпимо. Але для того, щоб політика приносила дійсні користи, треба знов, як і при орґанізації, більшої освіти, більшої свідомости. Найактивнійша участь в політиці людям темним, людям, які не знають, що можливо зробити а чого неможливо зробити, людям, що самі не знають, чого вони хочуть, звичайно користи не принесе, а вже скорше принесе шкоду.

Щоби можна брати участь в політиці, щоби можна брати участь в орґанізації, щоби можна думати про зміну суспільного ладу, навіть про революцію, на те треба передовсім **школи, ґазети і книжки.** Щоби поправити свою долю, на те треба передовсім вміти щось робити, а не лише вміти кричати. Кричати річ не велика ані не надто мудра. І бик вміє ричати, а про корову, що богато ричить, говорять, що вона мало молока дає.

В кождім разі крик се є найнікчемнійша панацея з усіх панацей.

ВЕСЕЛОЧКА

Заморгала веселочка
Стрійними брівками;
Подивіться, дівчаточка,
Яка я між вами.

Подивіться, дівчаточка,
Та на мою вроду,
Як я цвиту, пишаюся,
Мов квітка в погоду.

Подивіться, дівчаточка,
На личка рожеві,
На голубі оченята,
Уста коралеві.

Подивились дівчаточка
Тай здивувались,
Де се така краса-врода
Межи ними взялась.

Скажи, сестро веселочко,
Скажи нам, як знаєш,
Де ти краси набираєш,
Вроди позичаєш?

Засміялась веселочка
З гримучої хмари:
Послухайте, дівчаточка,
Які в мене чари.

Купаю я головоньку
В дощику по зливі,
Висушую волосечко
На золотій ниві.

Виґладжую личко своє
В сонішнім проміню,
Позичаю устам чару
В його мерехтінню.

Очам даю красу неба,
В просторах буяю,
Блеском сонця вдягаюся,
На хмарі дрімаю.

Отак і ви, дівчаточка,
Отсе памятайте:
Від сонечка та від світла
Краси позичайте.

А чи дасть Бог хуртовину,
Чи градову хмару,
Будете все, подружечки,
Повні краси й чару.

Роман Завадович.

Василь Пачовський.

ПОВОРОТ ДО КРАЮ.

I.

Зіслав Бог сон на мене, Рідний краю,
І я побачив знов в раю Тебе!
І видів всіх вертаючих до раю...
Шукай, а найдеш кождий там себе!

Писав я пізно в ніч. Душа боліла,
І вснув я в сльозах — видиться мені:
Душа моя злетіла з бруду тіла —
Архістратиг явився у в огні!

Золотокрилий блис у пітьмі ночи,
З тризубом синій щит ніс з ясних зір —
Як два сонця сияли його очи,
А зашумів, як шум високих гір;

„Спіши за мною! Идем до брами раю!"
І я зірвався і ревно заридав:
— О, рай лишив там у ріднім краю,
А рідний край коханий в пекло впав!

Я застогнав: Скажи мені, наш Отче,
Який нам суд призначено з висот?
За що нас вигнано у світ за очи?
Коли відбуде кару мій народ?!

„Вже суджено вернути всім до краю,
Хто кровю й потом відкупив свій гріх —
Народ крізь пекло вже дійшов до раю...
Ходи, вертають всі, побачиш їх!

Душа злетіла, як дитя до мами —
Ішли рядами земляки мої;
Ішли довжезними трьома валами
Всі вигнанці із рідної землі.

Співала славу їм земля богата;
Всі села і міста благословили їх —
Навчили люд не різати брат брата
І змили кровю свій руїнний гріх!

А з Київа до них вогні стріляли,
І гомін радости дзвонів з луни:
Де пустарі бірзіллєм заростали,
Там колосились золотом лани.

Там ізійшло зерно їх на пустині,
Цілющі води присли з рідних ран;
Змив очи люд, що спав на пожарині —
Став один лан з Кавказу поза Сян.

II.

І перший підійшов до свого краю
Великий вал узброєних людей, —
Співали пісню втраченого раю,
Горіла гордість кождому з очей!

Як вилетіла бомба над царями —
Де вже не гнали їх на штурм німих?...
Де не пройшли зболілими ногами?...
Де не лилася наша кров за них?!

Не один з них покинув край коханий,
І від рідні опрощення не взяв —
Ішов у бій і гинув в нім незнаний,
А честь побіди кат його збірав!

Що для розбою всім дали набої,
Поки йшли до бою як раби; —
Колиж за волю встали як герої —
То не дали їм куль до боротьби!

Тоді йшли до бою з кулаками:
Під градом куль лилася горда кров
І тисячі лягали головами —
А вдержали все гордо хоругов!

Огнем мечем йшла на край сваволя;
І ворог в пекло замінив наш краю!
З останнім стрілом ми сходили з поля;
Та з прапором покинули свій край!

Не плакали кидаючи родину —
Спалили міст і присягли собі:
Або поляжем в бою за Вкраїну,
Або добудем долю в боротьбі!

Боролися як льви в квадраті смерти,
А хто не ляг, ждав труб у чужині —
Все був готовий в бій іти і вмерти,
Але добути волю Вітчині!

Всі били в дзвін, аж загреміли труби,
Як діти тьми спяніли від вина —
Невольних всіх вели як тюрморуби
І ляг з меча їх світу сатана.

І ось вертають по тяжких мозолах
Як земля чорні — душі їх як сніг;
Їх лиця в злотосяйних авреолах,
Над чолами сяють зорі в їх!

Вони святі? — спитав я Михаїла.
„Борці за волю!" — гукнув шестокрил.
На стрічу хмара діток підлетіла,
Несла їм квіти з батьківських могил.

Хто кликав: слава! — хто їм сипав цвіти...
Витали їх всі пущені з тюрми,
Витали їх батьки, жінки і діти,
Витали всі сяючі слізми...

III.

Пройшли усі. І підійшов до брами
Великий другий вал, що ніс огні —
Їх лиця з срібносяйними кругами,
Над чолами язики вогняні.

— Се хто вони? — спитав я Михаїла.
„То сівачі зерна!" — сказав пророк.
Завдяки їм земля загомоніла
Від щастя світом райдужніх красок.

Між ними ті, що шарпали сумління
І рвали душі співом вічних туг;
Між ними ті, що були як з креміння
Серед тюрми, знущання і наруг!

Між ними ті, що в темінь повернули
В серця розбиті кидати вогонь;
Між ними ті, що море сколихнули
І двигнули живло з міцних долонь!

На стрічу їм йшла юрба сіровола
Із головами схиленими вниз —
Руками закривали собі чола
І чув я біль від них, що серце стис.

Чого вони соромляться, пророче?
Спитав Михаїла я, а він сказав:
„Не бачиш? стидно глянути їм в очи!"
Кожен в чолі тавро набите мав.

Між ними сі, що віри не доймали;
Між ними сі, що месть змінили в честь;
Між ними сі, що карк в ярмо віддали;
Між ними сі, що запродали честь.

Їм ворог випалив орла на чолах!
Тавро неволі, зради і ганьби!
Могли йти нині в срібних авреолах,
А стали як назначені раби.

І всі вони на брамі заридали
І гнулися як лози до землі,
Від сорому і очи закривали
Через клеймо кроклаття на чолі.

І взнали всі, що як народ є в бою,
Ніхто не сміє кидати рядів —
Хотяй би їх копнули ногою,
Пройшли повз них, співаючи свій гнів.

IV.

І третій підійшов, як филя бюча,
Великий вал, що чола їх у млі —
А лиця в них, як змора всіх гнітуча,
Без палу, віри, гордости в чолі.

На стрічу їм ніхто не вийшов з краю
Заперлись перед ними двері брам —
Архангел крикнув: „Вам чого до раю?
Там Вас не треба, місця нема вам."

— Се хто вони? — спитав я Михаїла.
„Се галапаси, жебраки життя!
Жили як черви, нудились без діла,
Вік провели без цїли, без пуття!"

Між ними ті, що з них ніхто на волі
Свого сумління вечір не спитав:
Сьогодня їв я й пив, зажив доволі —
А що я нині для народу дав?!

Між ними ті, що крилися як сови,
Як край у пеклі звав їх звуком труб —
Чужим служили й ждали на готове —
Тепер ідуть гієнами на луп!

Між ними ті, що кракали як круки,
І нищили всі зриви через глум —
Саміж сиділи, все згорнувши руки
У молоди вітром, що приносить шум.

Між ними ті, що вік весь нарікали
І там горнулись, де давали гріш —
А свій талан на вражий млин кидали,
Творцям насміхом перли в горло ніж!

Де станули, там сіяли зневіру,
Де ткнулися, чорнили як смола,
Де шепнули, там відбирали віру —
А ясність всім гонили із чола!

І загремів архистратиг громами:
„Вам суджено до раю не ввійти!
Ви стали всі до кореня гнилцями —
Тут умрете, щоб міг народ рости!

А то розточите державу цвіллю
Як червяки погубним духом тлі,
Вам суджено розсипатися гниллю,
Щоб з Вас не було знаку на землі!"

V.

І встали всі вони як темна хмара гніву
І в гору кулаки грізні їх піднялись.
І станув я між них зі словом свого гніву
І повторив думки їм кидані колись:

— Не мовив я до вас огнем Єзекиїла,
Вказав вам видиво надзоряних висот —
Де наша доля в зорях писана горіла,
Що станем між народами святий народ!

Ви бились на чутки, як нетлі з преісподні,
Що дня збивали пиль по камянім шляху —
І розбирали осудом гадки холодні,
Як вийти цїло із безчестя і страху.

А там вас кликали незорані загони,
А там вас ждали люде в селах як роси,
А там вас визвали на чин воскресні дзвони,
А там над чад і дим займався світ краси!

Казав я серцем вам: Там скинете вампіра
Зі скорбних вялих душ, відродить діло вас!
Прокиньтеся до чину воля, смілість, віра
І станете апостолами гордих мас!

Розбудите з дна моря в нас безсмертну силу,
Що зрушить землю й небо духом потрясе —
Та ви в народі виділи колоду гнилу,
Що ставити не вміє, а руйнує все!

З якогож каменя нам ставити державу,
Коли зі сїл не стане лавою народ?!
В його душі Господь склав свою славу,
І загадку життя незбагнених висот! —

То наш Архистратиг махнув мечем огненним
І гнилі душі їх осіяла світиль
І кости загорілись мов огнем блаженним
І всі розсипались на попіл і на пиль!

І вздрів я Рідний Край осяяний красою,
І я заплакав ревно з радости у сні —
Народ мій створить рай землею чарівною, —
Відродить Духа всіх народів у весні!

На се Господня тінь з висот рече: Амінь!

(Укр. Скиталець).

БОРОТЬБА З БАРАБОЛЯМИ

„Варені, душені чи присмажувані бараболі" — питає вас сегодня в кождім ресторані кельнер, подаючи вам якусь мясну страву.

„Молоді картофлі" бачите виписане на усіх гросернях та склепах з ярино́ю.

А у старім краю у кождім городі росте тепер бульба, картофля, мандибурка, ріпа, бандурка, бараболя, або крумплі, як де її називають і кождого дня їдять її варену, душену, печену, в лушпині чи як кажуть в „мундурі", або без. теплу, холодну, пригрівану, в зупі або з мясом, з кислим молоком або зі шкварками.

Тимчасом мало хто знає, що це є одна з наймолодших страв і що ще двісті літ тому її ніхто не їв, а ще нема 350 літ, як білі люди перший раз довідались, що така ростина та такий її плід істнує.

Перший привіз бараболі до Европи англійський адмірал Сер Френсис Дрейк, забравши її з якимось еспанським кораблем, що плив з Америки, як военну добичу. Було це у 1586-ім році. Йому сказали були, що ту ростину можна їсти, та богато літ минуло заки люди пізнали, що їсться те, що росте в землі, а не насінники з бадилля, та заки навчилися, як ту нову ярину садити і плекати. Опісля довгий час вживали її яко корму для худоби і ніхто не брався поручувати її яко страву для людий.

Щойно в 1728-ім році пробували в Шкотії заохотити того виступили тамошні людий їсти бараболю, та просвященики. Одні з них казали, що бульба, це саме те яблоко, яким Ева спокусила Адама, і тому люди не повинні її їсти, а другі противились їм, казали, що це неправда, і теж заказували живитися бульбою. Вони твердили, що добрий християнин повинен їсти лиш те, про що є згадка у святім письмі, а дійсно там нічого про

Трийцять літ пізнійше Німці воювали з Французами і набрали богато полонених, яких кормили довший час бараболею. Один з тих полонених хемік Пармантіє, вернувшись по війні до Франції, радив своїм землякам плекати бульбу, про яку казав, що „вона вчасі потреби може заступити звичайний харч". Та нарід був проти бараболі і Пармантіє прийшлось аж намовляти короля й королеву, щоб вони на публичнім банкеті попробували картофляних страв. Вони це зробили і щойно тоді нарід, побачивши, що король не втроївся, почав садити і їсти бараболю.

В Англії плеканню бараболі противились довгий час робітники, які твердили, що ту нову ярину заводять пани навмисне, щоб морити і гнобити це більше нарід. Щойно на війні у Фляндрії (не в 1914-ім році, а сто літ передтим) англійські вояки навчились їсти бараболю та поширили потім той звичай і ту страву у себе дома.

В Бельгії призвичаїли монахи селян плекати бараболю в тай спосіб, що казали селянам платити аренду з тих грунтів, які вони наймали собі від монастирів у бараболях. Селяни зразу садили бараболю лиш на чинш, а далі і самі почали її вживати.

Сьогодня вживание картофель вже загально поширене. городовини і зовсім слушно Німці, по великім голоді в 1854-ому році поставили у місті Офенбергу памятник чоловікови, який перший привіз бараболі до Европи, себто адміралови Дрейкови. А вчасі світової війни, коли наслідком бльокади союзних держав, Німеччині грозив голод, добрий збір бульби в 1916-ому році поміг їм продовжати війну. Тоді вони вибили памяткову медалю з портретом того ж англійського адмірала, яко спасителя Німеччини.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найлішим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошение до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зважившти, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошеню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовления такої кліші з фотографії то значить, що його оголошение буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братства і товариства. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

СПОМИН ПАСТУШКА

Між камянистою горою
Котиться річка крізь пороги;
Там ще дитиною малою
Пас я корови круторогі.

Біля глубокої криниці
Хлюпочесь хвиля об каміние,
Пилом розбитої водиці
Іграєсь сонішне проміние.

Кругом шумить шувар високий,
Хиляться трави водяні,
Обвиті рамами осоки
Сніжні біліють лелії.

А там під білою стіною
Блищить у сонці калабаня,
Там я прозорою водою
Змивав лице своє що рання.

На вколінках в жаркій молитві
Стояв я там і у покорі
Втопивши погляд у блакиті
Глядів, як гаснуть тихі зорі.

Там я в літну пекучу днину
Дивився на тремтячі трави
І сон голівоньку дитинну
Хилив на подушку мурави.

Там я дрімав та ясні думи
Снував мов човники на морі,
Мов в хвилях танув в млах задуми
В чарівнім з нею розговорі.

І незабудьками покритий
Не знав я, що се жах—тревога,
Бо сном, діточим оповитий
Я бачив щастє... небо... Бога.

Там я вечірною порою
Розливав пісні голосиї
І спав окутаний імлою
Посеред лотащу й лелії.

Дзвонили дзвінками вівці
І лився голос над вигони,
А у дитинячій голівці
Здавалось—дзвонять в небі дзвони.

Дзвеніло поле щебетанием,
А я похилений в покорі
Думав, що се мрачним зарянием
Янголи з співом гасять зорі.

І я розмріяний в дрімоті
В півсні гадок, в думок безмірі
Сіяв душею в позолоті
Надії і любви і віри.

А як огорнусь самотою
Й свою минувшість спогадаю,
Душа всміхається з тугою
До тих хвилин, до того раю.

І мов картина перед мною
Стають запінені пороги,
Де ще дитиною малою
Пас я корови круторогі.

Роман Завадович.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

З ЖИВОГО МЕДВЕДЯ.

Оповідание з часів панщини.

(Докінчение) (5)

Циган виймив з кишені великий ключ, передав Клепі і відїхав до своєї кузні. Клепа пішов під вікно Оришки на розмову. Поговоривши з нею, пішов до попа. Висповідався і вернув домів, знов під вікно Оришки. Перед вечером пішов до Дністра і викупався. Вернувши домів надяг чисту сорочку, цілком нову і, як що вечера, обійшов сад. Попращав кожду деревинку. Сів під хатою позвавши до себе Сірка.

— І тобі собако не лишатися у такого поганого пана, — говорив, гладячи собаку по хребті. — Я тебе з собою не можу забрати. Підеш в світ за очи за Оришкою. В неї буде тобі добре, не гірше, як у мене.

На небі стали світити зірка за зіркою. Старий встав, з кишені виймив ключ і ввійшов у хату. Ключ заскреготав, двері до Оришиної світлиці відчинилися. По середині світлиці стояла Оришка, зібрана в дорогу. На столі лежали два клунки.

— Ти готова? — спитав Клепа.

— Готова, але дуже боюся.

— Бери той менший клунок і ходи за мною, — сказав, закидаючи на плечі клунок більший.

Вийшли з комнати. Клепа обернув ключем і виймив його.

— Ходім! Сірко, ходи з нами!

Пішли до кузні. Перед кузнею стояв панський візок з панськими кіньми. Циган стояв перед кузнию, дожидав їх. Ніхто не говорив нічого. Оришка мовчки сіла на візок, мовчки зробив не саме циган.

— Вже? — спитав циган.

— Вже! — відповів Клепа.

— Оришка похилилася, Клепа вхопив її голову в руки і поцілував в чоло.

— Рушайте з Богом! Ти Оришко, як вже будеш на воді, помолися за мою душу... Сірко! Гони за ними.

Циган затяв коні, візок покотився в сторону Нижнева. Сірко побіг за візком. Клепа верг ключ в кущі і вернув до хати. Помолився і ляг спати. Спав довгоо бо коли на другий день пан вже вернув з Галича, Клепи, як челядь казала, ще не бачили.

— Мабуть ще спить, — казали.

Пан вернув лютий, прелютий. Причина була не мала. Показалося, що він, купуючи маєток Харевича, викинув гроші в болото. Ще коли би був купну грамоту зараз вписав до гродських книг, то був би може спас маєток для себе. Але він, убивши Стефана Харевича, завернув з дороги до Галича. Коли тепер приїхав до роду, дізнався, що приятель небіжчика з під Снятина випередив його. Вписав довжну грамоту покійного Харевича і обтяжив маєток довгом, що грубо перевисшав вартість маєтку. Нестор Пишківський не сумнівався, що для него маєток пропав, бо такого великого довгу за такий малий маєток чейже сплатити не думав. Він взагалі дивувався, що хтось на сей маєток позичив таку велику суму.

— І де ті гроші ділися?! — думав. — Харевич ні при собі не мав таких гроший, ні вони в хаті не знайшлися... Хиба Оришка сховала гроші... Вона газдувала у Харевича неначе сама пані... Очивидно, що вона загарбала всю готівку, яку лишив небіжчик. Як не віддасть, возьму дівку на тортури!

Нестор не знав, що Сивульський задержав гроші у себе в депозиті, для Харевича, або, по його смерти, для Оришки. Знаючи, що через той довг буде мусів маєток передати вірителеви, він вертав домів лише на те, щоби, ще заки віритель забере село разом з підданими, взяти до Пишковець бодай Оришку.

— Хиба би гроші були в Оришки і вона віддала їх, — думав. — Тоді можна буде з вірителем поторгуватися.

— Чи старий Клепа ще не вийшов? — спитав.

— Ще ні, — відповіли люди.

Пан вхопив канчук і пішов до хати садівника. Вступив у його комнату. Клепа лежав горілиць на постели, в чистій сорочці, взаплющеними очима, усміхнений. Пан стягнув його канчуком через груди.

— Хиба вмер?!

Стягнув його ще раз. Клепа й тепер не рушився. Лежав далі неподвижно, усміхнений.

Панови мороз пройшов по тілі. Вискочив з хати.

— Гей, сюди! — крикнув до челяди. — Старий мабуть вмер.

— Дівка десь також вмирає з голоду, — подумав. — Бо як той вмер, то вона не дістала ні снідання, ні полуденку.

Вернув до хати, приступив до дверий світлиці Оришки, виймив ключ і став ним штовхати у дірку.

— Що се, до чортової матери?! — закляв. — Ключ був цілком добрий, тепер не лізе... Хиба Оришка хотіла видобутися, щоби втечи і майструвала в замку яким цьвяхом, тай попсувала?

— Оришко! Чи ти впхала що в дірку від ключа?

Оришка не відповідала.

Загримав пястуком у двері... Відповідию була тишина.

— Невжеж і вона вмерла?! Але, хоч би й від мого виїзду нічого не їла, то ще замалий був час, щоби вмерти з голоду.

Закликав одного з тих, що зійшлися до комнати Клепи.

— Біжи до коваля, щоби зараз прийшов відчинити двері! Скажи, що в замку щось є і ключ не хоче влізти в дірку.

— Коваля нема. Як поїхав до Нижнева, то ще не вернув. Люди, що нині рано були в кузни, кажуть, що кузня порожна. Циган мабуть вже ніколи не верне.

— І моїх коний нема?

— Та нема...

— У Клепи буде сокира?

— Є.

— Принеси і вирубай двері!

Двері вирубали... Світлиця була пуста... З Оришки ні сліду.

— Оришка втікла!... Мої гроші пропали, коні з візком пропали, дівка пропала... Кого там чорт несе?!

Перед двір заїхала коляска з якимсь шляхтичем. Нестор вийшов до него.

— Я Сивульський, — промовив шляхтич. — Мене звістили, що мій приятель Стефан Харевич, царство йому небесне, погиб від кулі якогось опришка. Чесна душа був той Стефан, щирий мій приятель. Я йому позичив був гроші, великі гроші. На те є в мене грамота і вона вписана в гроді. Мені тепер потрібні гроші, дуже потрібні...

Для Нестора не була се новина, бо він будучи в Галичи, прочитав сю грамоту в гродських книгах. Він тверезо думав. Дозразу зміркував, що з маєтком по Харевичу буде мусів розпращатися. Він гірко усміхнувся.

— Бачите, як мене підголили. Я купив маєток, не знаючи, що він так задовжений...

— Я справді не завидую вам. Але, гадаю, що вини не припишете мені. Ви самі винні, бо купили кота в мішку. А радше, ви купили шкіру з живого медведя.

— Так, так. Шкіру з живого медведя купив я, й не думаючи, що того медведя застрілить хто инший.

— Буває, Сивульський сказав, впяливши очи в Нестора, — що й сам застрілиш того медведя... сам за... стрі... лиш, але шкіру злупить хто инший.

Нестор сполотнів.

— Чи не здогадуєся він, — думав, — що то я застрілив Харевича?!

Напав його такий жах, що рішився зараз покінчити діло, щоби того Сивульського як найскорше спекатися.

— Хоч ви довершуєте мою руїну, — промовив, — не скажу, що ви були її виновником. Іван Харевич, від котрого я маєток купив, також не винен. Він не знав, що його стрий має такі довги. Я сам собі винен. Як би я був ціну купна лише позичив і зараз по смерти його стрийка вписав у гроді на першім місци, то був би може дістав назад мої гроші... Добре, що ви приїхали. Коли вже маю винестися звідси, то нехай се зараз буде... Чи ви думаєте пустити сей маєток на продаж, щоби відбити собі бодай частину довгу Харевича, чи за довг маєте охоту самі взяти маєток?

— Сумніваюся, чи за маєток дасть хто половину того, що небіжчик взяв був від мене... Коли так, то я волів би взяти маєток і спадкоємців сквитувати... дати грамоту, що вони мені нічо не винні.

Скінчилося на тім, що маєток перейшов на вірителя; разом з маєтком всі піддані, отже й Оришка. Тепер Оришці і Яремі вже нічого було скриватися. Вони вернули разом з Сірком. Оришка дістала від нового пана свободу і суму гроша відповідаючу вартости маєтку. Ярема взяв маєток в аренду і газдував на нім так, як раньше газдував батько його жінки.

Циган вже не вернув. Крадіж дівчини і коний розбурхала його циганську кров і він вже не годен був вернути до осілого, спокійного життя. Пішов циганськими шляхами.